

שאר-ישוב כהן

Rabbi Shear Hashub Cohen

Chief Rabbi - Haifa

ב"ה, ד' ניסן התשנ"ט פיעה"ק חיפה תובב"א.

לכבוד ידיד דגול ורע יקר

הרה"ג מוה"ר נחום פרופ' לאם שליט"א

נשיא ישיבה - אוניברסיטה

ניו-יורק

אחדשה"ט באה"ר וכמשפט.

ראשית- מזמור לתודה, בשם רעיתי ובשמי, על הספר "שמע" פרי עטך והגותך המבורכים - שהואלת לשלוח לנו. תודה מיוחדת על ההקדשה הנרגשת והיפה.

עיינתי בספר-בענין מיוחד. שהלא, אבי-מורי הרב הנזיר זצ"ל העמיד במשנתו בספר "קול הנבואה - ההגיון העברי השמעי" - את כל עולמה האמוני של היהדות, על השמיעה הפנימית.

הוא היה אומר תמיד: "שמע-ישראל ד' אלקינו ד' אחד" - נאמר "שמע" ולא "ראה", כי בענין דעת האלקים והאמונה התמימה - שמיעה גדולה מראיה. בהיות השמיעה על טהרת הקודש ואילו הראיה כרוכה בסכנה של המחשה והגשמה - ולכן צריך "לשמוע את הנראה" - כמקרא מפורש, "וכל העם רואים את הקולות", וכמדרשו של רבי עקיבא.

אכן שמחתי על אשר בספרך זה הנך מזכיר את דרכו ומשנתו של אבי-מורי הרב הנזיר זצ"ל. אמנם, לענ"ד, היה ראוי להרחיב יותר בענין זה של דעת אלקים מתוך השמיעה. אני זוכר, שלפני הרבה שנים פרסמת על שיטתו של כ"ק אאמו"ר זצ"ל - מאמר חשוב מפרי עטך, בביוליטין של ערב הימים הנוראים של המרכז היהודי בניו-יורק JEWISH CENTER - שכהנת בו אז כרב-הקהלה, והדברים היו ראויים להשמע.

שאר-ישוב כהן

Rabbi Shear Hashub Cohen

Chief Rabbi - Haifa

אינני יכול לסיים מכתב זה, מבלי להזכיר את הימים הקשים העוברים עלינו, בנושא המערכה שנכפתה עלינו עם צרופם של הריפורמים והקונסרבטיבים ע"י הבג"ץ למועצות הדתיות בארץ. אני מרגיש, כי גישתי-גישתכם, הנובעת מנקודת מוצא כלל ישראלית ומתוך רגשי אחוה ואהבה ושלוש ורעות, הולכת ונדחית מפני הלם הקנאות וחוסר האומץ מצדם של היושבים ראשונה במלכות מועצת הרבנות הראשית. לצערי שולטים בנושא פעילי המפלגות החרדיות, שבידיהם נושא זה הוא בבחינת "קרדום לחפור". הרבנות הראשית, נגזרת אחרי גדולי התורה של אגו"י וחכמי-התורה של ש"ס, והאווירה רוויה שנאה. אני חושש מאד, שהמשך המערכה המיוחדת הזאת יגרום נזק חמור למעמדה וסמכותה של הרבנות הראשית.

אני שולח אליך מצ"ב שלשה המאמרים שפרסמתי בנושא זה: "משפט שלמה" (הצופה ט' שבט ש.ז. 26.1.99), תשובה לשאלים ולמשגים (הצופה כ"ח באדר ש.ז. 14.3.99) ותשובה כהלכה (הצופה ד' בניסן ש.ז. 21.3.99) דומני, שהדברים מדברים בעד עצמם ודי למבין.

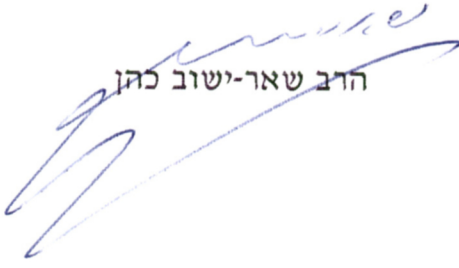
אני מאד מעונין לשמוע את תגובתך, כי כאן במועצת הרבנות הראשית אני מרגיש כמעט בודד ומבודד - בנושא עקרוני וחשוב זה.

ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום - ד' עוז לעמו יתן ד' יברך את עמו בשלום.

בברכת חג כשר ושמח מבית לבית

בידידות והוקרה רבה ,

הרב שאר-ישוב כהן

עבדות

הרב שאר-ישוב כהן

תשובה כהלכה

יהושע לקס

ועכשיו, איכה יועם הכתם?

בעוד פסק הדין של בית המשפט המחוזי יוצא לחלל העולם, שואלים אנשים במערכת הפוליטית את עצמם, כיצד תשפיע הדשעתו של דרעי על פסק דינו של הבהוד בקלפי? איזו מפלגה תתחזק ואיזו תחלש, מי יפסיד ומי ירוויח?

לי ברד מי כבר הפסיד מהמשפט הזה – שם שמים הפסיד. גם כבוד הכיפה של ראשי נפגע, ולכן אף על פי שאינני "שסניק", אני מצטרף לתפילה, שהערעור יצליח. ואולם ברד לכל שגם אם יזכה דרעי בסופו של ערעור מאשמת השר, עדיין לא יועם, אלא במעט, כי ערעורו של הכתם. עדיין תישארנה עובדות בלתי ניתנות לערעור, המעידות על שיטות העבודה המפוקפקות של מנהיגי ש"ס בתחום הציבורי. וכאן, כצד ברד רתי, אנחנו חייבים לשאול את עצמנו: מה הלקח?

פסק דינו של דרעי נחת לעולמנו בשעה שהציבור הדתי לאומי עסוק בויכוח ציבורי על הדרך החינוכית במוסדותיו. מזכיל בני עקיבא, רבנים, מתנכים, הורים ותלמידי ישיבות נודשים לנושא בפומבי, וטוב שכך. נכון, לבעיות החינוכיות הקשות שעומדות בפנינו כציבור דתי, שהינן מורכבות ביותר, לא נוכל למצוא תשובה פשוטה אחת. אך אין כל ספק, שיסוד הדוגמה האישית היה, הוזה, ויהיה מרכיב מרכזי בכל דרך חינוכית שהיא. לכן, בעודנו מבררים היום, כציבור דתי ציוני, את דרכנו החינוכית והפוליטית, וכאשר שומעים ברקע קולות של התקנאות בהישגים של ש"ס בתחום החינוכי, צריכה המנהיגות הדתית

ורק הנאמנים לה מוסמכים לעסוק בהם (לשון החלטת מועצת הרבנות הראשית בשיבתה מיום כ"ז אדר התשנ"ט).

ייתכן, שדעתי זאת, שכל מי שיחתום על הצהרת אמונים הזאת אפשר לשבת עמו במועצה של בעלי בתים, שאני רואה בה מעין "ועד-קהילה ולא גוף רבני או בית דין, היא דעת מיעוט. יש הסוברים כי למרות החוק שקובע כי כל סטייה מן ההלכה תחייב התפטרותו של נציג כזה מן המועצה – ההבטחה אינה מספקת. אולי זו דעת הרוב, אך כמה מגדולי התורה המובהקים וכמה מחברי מועצת הרבנות הראשית סבורים כמותי – שאדרבה, קבלת העול מצדם היא התפתחות חיובית. זאת ועוד: גם אם "יחיד רבנים הלכה כרבנים", מותר וראוי לפרסם גם "דעת יחיד", ואין זה חלילה פגיעה בכבודו של דעת הרוב. לכן "מוכירים דברי היחיד המרובים", כך שנינו במסכת עדיות פ"א משנה ד' ומשנה ה' "ללמד לדורות הבאים שלא יהא אדם עומד על דבריו, שהרי אבות העולם לא עמדו על דבריהם, ולהלך"ן שאם יראה ביד את דברי היחיד יסמוך עליו" וכו', עיי"ש.

והאמת והשלום אהבו.

פרד מהם פרוד כללי, ואולי על ידי כך תגבר יד יראי שמים להבא, ותתבטל הדיפורמה בכללה, וג' דול כח השלום."

לעומת זאת הופתעתי, ואני רוחה לחלוטין את נסיונו התמוה של הקורא הנ"ל לתאר את דברי שלא כהלכה ולהציג אותי כמי שמזלזל בסכנת הדיפורמה. קראתי להמשך המאבק נגדה וציטטתי את מורנו, "שהשבת מלחמה נגד מסלפי הדת היא חוב קדוש". ציטטתי את דבריו של מורנו וצ"ל בהם הוא בפירוש מכנה אותם "המהרסים והמחריכים מבפנים", ובלשון אביו מרן הרב וצ"ל "פריצי בני-עמנו". ברור כי מעולם לא הצעתי ואין להעלות על הדעת ישיבה עם "רבנים" הנוהגים בניגוד להלכה. הוויכוח הוא על דרכי המאבק.

אני סבור, שמאחר שהנציגים הדתיים והחרדיים הצליחו להעביר חוק המכפיף את כל החלטות המועצה הדתית לאישור הרבנות המקומית והראשית – בטלה סכנה זו. נוצר מצב שבו אפשר להבטיח, למרות ישיבת נציגיהם במועצה, כי "השירותים הדתיים יינתנו אך ורק על ידי אנשים שההלכה נר לרגליהם ואור לנתיבתם. רישום נישואין, כשרות, עירובין, מקואות וכיו"ב שייכים לאשיות ההלכה

הקורא ש. שטרן ("קול קורא" – "הצופה" כ"ח באדר התשנ"ט) צודק בתגובתו ותמיהתו על חוסר התייחסות במאמרי, שהתפרסם בהצופה ביום ראשון כ"ז אדר להשגותיו של מר יונה עמנואל על תיאורי את מחלוקתם של הגרי"ד במברגר והגרי"ד הירש וצ"ל בשאלת פירוד הקהילות בגרמניה. לצערי, המאמר המקורי שלי כלל תשובה מפורטת וכל הקטע הזה הושמט, כנראה מחוסר מקום, על ידי המערכת.

תגובתי פשוטה וברורה: אין במאמרי מלה אחת על נושא זה שלא קיבלתי מפיו ומפי כתביו של מורנו ורבנו הגרצ"י הכהן קוק וצ"ל. הקוראים מודים לעיין במאמרו של רבנו שנתפרסם בספרו "נתיבות לישראל" ח"ב עמוד ל"ב ואילך, תחת הכותרת "משיירי כנסת הגדולה בגרמניה", וב"ראיון שפרסם עורך הצופה המנוח ר' שבת דניאל וצ"ל ב"הצופה" גליון עש"ק פ' שמות התשל"ג, שבהם מובאים דברי מרן הגרצ"י וצ"ל בפרוט. להלן מובאה קצרה: "כאשר נשאל הרב במברגר וצ"ל על כך מאת גדולי תורה ויראה בפרנקפורט רמאיו, הסכים, כי אין להתבדל לקהלה חרדית נפרדת, וכי יהיה בזה רבי-התועלת לתורה ולאמונה, לבלתי לה-

משה פבלוב

עבדות

הרב שאר-ישוב כהן

תשובה לשואלים ולעשי'גים

הגיעוני מספר השגות על מאמרי המקיף "משפט שלמה", שהתפרסם ב"הצפה" ביום ג' ט' שבט תשנ"ט (26.1.99). שנראה לי כי ראוי להתייחס אליהן בפומבי.

התקבלה בין היחס לפרופורמם לבין היחס שלנו ל"חילונים" ושמאלניים בארץ נעשתה עוד על ידי אוריאל וקדוש מרן הרב זצ"ל, ועל ידי בנו הג' רצ"י הכהן זצ"ל, בשיחתו אחרי קום המדינה. וכך כתב הרב ב"אורות התחיה" כנגד המתנגדים לייסוד הדבנות הראשית על ידי "הועד הלאומי לכנסת-יש" דאל", ולפעולה בתוך התנועה הציונית, כדלהלן:

"מחלוקת הדעות על דבר הדרכת הכלל, אם בזמן הזה, שרבו פריצים נושאי דגל ההפקרות ביד רמה, ראוי להפריד את האומה, שהכשרים נושאי דגל ר' לא יהיה להם שום יחס לפורקי העול הפושעים או שמא כח השלום הכללי מכריע את הכל וכו' אלה הכיתות יחדו הגן וכו' כמשפט שלמה המלך, החכם מכל האדם וכו' שתי האמהות ודבריהן וכו'. אותה הראייה להדחות. היא האם הנכריה היא האם האומרת גוזר וכו' והאם הרחמניה, אם האמת, אומרת: 'תנו לה את הילוד החי והמת אל תמיתוהו' ורוח הקודש צוחת: תנו לה את הילוד החי היא אמו וכו'".

ראוי עוד לעיין בדברי קדשו של מרן הרב זצ"ל שם פרק י"ח, על שלושת הכוחות המתאבקים במחננו ועל ההכרח להתייחס אל שלושת הסיעות: האורתודוקסית, הלאומית החדשה, הליברלית (שם עמודים ע', ע"א, ע"ב). מרן הרב זצ"ל מזהיר, כי "מאד אומללים נהיה אם את הכוחות הללו נניח בפיוורם, במידתם זה אל זה, ובהחלקם כל אחד למחנה מיוחד". הדברים טעונים כמובן עיון ולימוד במקור. אזכיר כאן רק דבר ריו התקפים של הרב נגד התופעה שכל בעל כח מיר, חד, מלא הוא רק "מרץ של אש", ביחס לשלילתו של הכח האחר או האחרים, שאינו חפץ להכירם. את התשואה בין השאלה האקטואלית דאו בארץ ישראל ובמדינת ישראל בנדרן היחס אל ה"חלונים"

נושאי דגל ההפקרות ביד רמה לבין היחס אל "הרפורמים" למיניהם שמעתי פעמים רבות, בזמנו, בהרחבה, מפי מרן הרב צבי יהודה זצ"ל, שהתנגד בתריפות לכ" ניסת אגודת ישראל למועצה הדתית בירושלים, שהייתי בזמנו שושבין לה. זאת מתוך החשש לברל" נות ולכיתותיות שהיתה, לדבריו, מנוגדת לגישת אביו הרב זצ"ל. לא הבינותי אז, מדוע אינו מקבל את טענותי בדבר הצורך של איחוד כל הכוחות של היהדות הנאמנה, וכן מדוע אינו מקבל את הטענה כי הצטרפותם של החרדים למועצות הדתיות יש בה הודאה מכללא בצדקת דרכו של מרן הרב זצ"ל, לה התנגדה בתריפות בזמנו אגודת ישראל הירושלמית. עלי להודות, כי עכשיו, לאור ההתפתחויות החמורות האחרות, נתן, המסכנות את עצם קיומן של המועצות הדתיות, אני מתחיל לעמוד על דעתו של רבנו.

נטען גם כי הדיפורמם והקונסרבטיבים של ימינו גרועים מאלו שבזמנם של הגר"ד במברגר והגרש"ד הירש זצ"ל. זה פשוט לא נכון: הקמתן של הקהילות הנפרדות בגרמניה באה אחרי ועידת בראונשטיג היר"ד ע"ה בה "הדימו יד בתורת משה" והתירו לעצמם ר"ל: חילול השבת, מאכלות אסורות, וכדומה. בימינו, עובד דה, היא, שב"ה ניכרים סימנים של תשובה, אפילו במ" חנה הדיפורמם, ובעידתם האחרונה כמה קבוצה ודרשה להחליט לחייב את חבריהם בשמירת שבת וא" כילת כשרות. אומנם הנימוקים היו לא לרדתנו - רוח ישראל סבא. אך עצם התופעה אומרת: דרשני וקרבני. לגבי הקונסרבטיבים, בוודאי שלגבי שלוחתם בארץ, המצב שונה לגמרי. "התנועה המסורתית" בישראל שלחה מכתב לכ" רבנים הראשיים שליט"א, שהיא מקבלת עליה את ששת סעיפי היסוד שבהדר"ג הרננו כתנאי מוקדם לכל פגישה עמם.

אני חייב להודות שהופתעתי מן העובדה ש"המסורתיים" קיבלו עליהם דברים אלו. אך זוהי עובדה שיש לה חשיבות רבה, אם ברצוננו לשמור על מעמדה של הרבנות הראשית ובתייהדין וסמכותה הבלעדית וה

מוחלטת בכל הנוגע לגיור וגרושין - דבר שימנע את פירוד העם וקריעתו לשני מחנות, שלא יוכלו לבוא בקהל זה עם זה ר"ל, ותהיה זאת בכייה לדורות. לאור החקיקות בכנסת, בייחוד בעניין זכויות האדם, והגדרת מדינת ישראל כמדינה "יהודית ודמוקרטית", והמציאות של חוק השבות שפתחה שער לשאינם יהודים לאלפיהם להיכנס כעולים ארצה, ולאור האפשרות התיאורטית, הן בעיריות והן בכנסת, שייצוגם של אורחים ותושבים לא יהודים יגרום לטשטוש רמותן היהודיות של הכנסת ושל העיריות, נראה לענ"ד, שאין לראות מוסדות אלו כמייצגי הקהילה היהודית.

אולי היה רצוי לשנות את שם "המועצה הדתית" ולקרוא לה "מועצת הקהילה היהודית". שינוי שם כזה, יחד עם החוק שהתקבל בכנסת המכיר בסמכות הרבנות המקומית והרבנות הראשית על כל החלטות המועצה הדתית, יבטיח מאוד את ניהול הגופים האלה אך ורק על פי ההלכה, וגם יבטיח את אחדות ישראל וייצוג כל חלקי העם היהודי, מבלי לפגוע חס וחלילה במעמדה בסמכותה ובתפקודה של הרבנות - רבני השכונות, רבנים אזורים, רבני הערים והרבנות הראשית.

חושבני כי התשובות דלעיל עונות לשאלות של רבים וטובים שביסוד גישתם עומדת הוצאתם של הרפורמים מכלל ישראל והיחס אליהם כאל "בני דת אחד רת". אני מזועזע מעצם המחשבה הנורא הזו. אנו רואים בהם אחים טועים טעות קשה, ואין ספק שהם טועים ומטעים את הרבים, ועלינו להתפלל שהקב"ה יאיר את עיניהם ויחדור פריצי בנייננו אלה בתשובה שלמה. אך חס וחלילה לראות בהם פורשים מן האומה. גם לגבי הצדוקים והמינים, שח"ל לחמו בהם בחירוף נפש, לא הוציאו מכלל ישראל. הלא רבי מאיר קיבל דבריה של אשתו הצדקת ברוריה, שאמרה לו: יתמו חטאים מן הארץ ולא חוטאים. כך, ורק כך, ראוי ללכת בדורנו, להאיר לעם כולו את "אורות התשובה".

יוסף פרידלנדר

פוחת והולך

טוב לנו, ואולי רע לנו, שהקונגרס היהודי העולמי עושה את הפנקסנות של העם היהודי מדי שנה - שנתיים. הפנקסים פתוחים, והיד רושמת ומחשבת, כי מספר היהודים כיום עולה קצת על שלושה עשר מיליון נפש, לעור מת שמונה - עשר מיליון לפני מלחמת העולם השנייה. משנת 1939 לא רק שלא גדל מספר היהודים, אלא שקטן בחמישה מיליון.

הציבור היהודי הגדול ביותר חי בארצות הברית, למעלה מחמישה מיליון וחצי, אלא שרק קצת למעלה מארבעה מיליון מהם הם יהודים "אקטיביים", שגולדו לשני הורים יהודים. ויש עוד מספרים מחכימים ומעציבים. בשנות השמונים היו חמישים אחוז מן הנישואים היהודים באמריקה מעורבים. כלומר, בן זוג אחד לא היה יהודי. ויש עוד סטטיסטיקה - טובה או רעה - כי חמישה אחוז בלבד, מן הצד הלא-יהודי, הצהירו עצמם כיהודים. רוב מניינם נשאר באמונתם ובלאומיותם שלפני הנישואין, עם יהודי או עם אישה יהודייה.

המספרים רחוקים מן הדיוק, מטעמים מובנים. רבים לא נמנים עם קהילות או ארגונים יהודיים, ורק היודע מחשבות יודע על יהדותם או אייהדותם. אבל יש דינים וחד שבונות של קהילות, מחקרים ופרסומים מכל המינים, שמהם לומדים, עם כל ההסתייגויות, ועושים חשבונות של יהודים.

בארצות הברית, שבה קיים המרכז היהודי הגדול ביותר, הולך מספר היהודים ופוחת. ראשית - האוכלוסייה הכללית הולכת וגדלה, ובחמישים השנים האחרונות הכפילה את עצמה ומגיעה כיום ל-270 מיליון נפש. אחוז היהודים באוכלוסייה ירד מארבעה אחוזים לשניים. למרות ההקטנה, גדולה ההשפעה היהודית בחיים הפוליטיים והסוציאליים, בלי עין הרע, ביחס הפוך למספרים האבסולוטיים.

הרב שאר ישוב כהן – הרב הראשי וראב"ד חיפה

משפט שלמה

המדינה. כלל התושבים היהודים של מדינת יש"ר ראל מכיר בה, באמצעות חוק הכנסת, הקובע שהי רבנות הראשית היא הסמכות העליונה לכל ענייני הדת במדינה. ביטולה של הקהילה המקומית, עם הקמת המדינה ויצירת מערכת שבה הרשות המקומית באה במקום הקהילה, והיא יחד עם רב"ד נות העיר ומשרד הדתות, רואנת למינוי חברי המור עצה הדתית יצר מצב חדש.

עקרונית, במשך, קרוב לחמישים שנה, התקבל לה הגישה שמועמד למועצה הדתית חייב לקבל הסכמתם של רב העיר או רבני העיר – לפני מינוי. בשנים האחרונות, חברי מרץ והרפורמים יחד בנסיון להחזיר את אנשיהם למועצות הדתיות – הציעו, להותנו ולבוסתנו, מועמדים שהיו בנייהם כאלו שהצטרפו על עצמם שום מדי ללי שבת ואוכלי טרפות.

המצב נוצר מחייב קריאה מחודשת של המצב: מה מצד אחד, עלינו לשמור על ענייני קיומן של המועצות הדתיות שהוא בכת עניין, והן המסד והתשתית לכל בנין התורה במדינת ישראל ומעבר. מה מצד שני – לאסור מלחמה על הנסיון ליכנס מה תחום אידאולוגיות מיוחדות, שונות ומשונות, שיש להלחם בהן.

הכנסתו של מוסד זה למערכות של מחלוקות, עלול לגרום לתוצאות חמורות ביחס לכל המושך קיומן של רבנות העיר, רבני השכונות, ושירותי הגישה, הכשרות, העידויות והמקורות. פסיקת הבג"ץ, המופה צרופו של אלו הרפורמים, למועצות צוות, צירוף המאיים על עצם קיומן מאחר ששוליו אמנוי ישראל מסרבים ובצדק להשלים עמם, ראויה לראש מורשד בכנסת, אך עד שימצא פתרון חלילה לנו מלגרש את בית-חינו.

חשוב לציין, כי ההתבטאויות החריפות כלפי הרפורמים, לא כללו את הצאצאים מקהל ישראל. כל כתב הרב שממשן רפאל הירש זצ"ל, באחרונה הגדיר לגר"ד במברגר זצ"ל "עלינו להזהר לא לשטש את המושגים. היותה הבגרות על מי נות ואפיקורוסות אבל ברוך השם אין בדורנו אני שיש שם פי הבלהה הם מינים ואפיקורוסים. אנשים טועים אלה, מנהג אבותיהם בירייה וכו'". הרב הירש מצטט את דברי הרמב"ם הידועים ומסיים: "ואכן, דיוקא מפני שאנו בטוחים שיהיה בעל דמיון יגיד לטועים אלו 'וסלחתי' וגו' כי כלל העם בשגגה" דיוקא על כך חייבים אנו להת' רחוק מעל שיתחבטו המינים והאפיקורוסות, להבליט מתוך כל כי לא צורנו צוים.

חשוב מאד להוכיח ולציין שפרן הגאון רבנו חיים עוזר גורדווינסקי זצ"ל כתב במכתב מיום שנת ז'תתק"ץ, (שורפס בספר הכרזת לרי"ח וי' גבר ז"ל וישראלית תשל"א), שאינו יכול להכריע בין רש"ד הירש והגר"ד במברגר זצ"ל, וזאת משום כמה נימוקים: זהו ענין שנוגע לריבוי צ"ל מועצת רבנים שתכריע, ב. המחלוקת תתנא ברורה מהמקורות ותלויה יותר בהכרה גמורה ובה שקפה בהירה לרעת, איזה דרך ישרה לגור, גר, ולעמוד בדרך, לחוק הדת. ג. הרב תלוי בתנאי המקום ולפיכך רבני המקום יכולים להכריע. גס "השכט סופר", לא רצה אף הוא להכריע במחלוקת מהטעם שהרבה נוגע לרבים, אך הכחיש באופן ברור את השמועה שיחסה לו תמיכה בדר"ד במ"ד זצ"ל.

בשאלות כאלו השנויות במחלוקת בין גדולי ישראל ממש, שקטנם עבה מתנחנן אין לנו שום אפשרות להכריע ולהכניס את ראשנו בין הדיונים. לא לנו אלא ללכת בדרךם של רבבותינו ובית המדרש שבו גדלנו בו, בית מדרשו של מרן הרב קוק זצ"ל, בנו הגדול, ותלמידיו הגדולים שהורו לנו את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה.

לכן, אם חוק וחקק בכנסת, המחייב את המועצה הדתית, שכל הלחטותיה יהיו על דעת ובאשור הרבנות המקומית והרבנות הראשית לישראל, כפי שמוצע עכשיו, הוא חייבים להמשיך לשמור על חלקת אלקים הקהילה שלנו – על "המועצה הדתית" ועל "הרבנות הראשית" שכפי שהגדיר אותה מרן הגר"ד הכהן קוק זצ"ל היא "עמוד הש"ד של התורה שבע"פ בדורנו".

אחרותם של ישראל ומסירות הנפש של תורה" (לשון מורנו הגר"ד קוק זצ"ל שם). אהנו שוכינו להיוולד בבית מדרשו של אור ישראל וקדושו מרן הרב קוק זצ"ל, והתחנכו ע"י כבוד קדושת אמונו הרב הגדול זצ"ל ויצנו מים ע"י בנו מורנו הגאון הצדיק הגר"ד הכהן קוק זצ"ל – מחויבים לשיטת ודרך אבותינו, ומורנו ור"ד בתינו, ולאחר עלינו לשקול את גישתו לבעיות הדור והשעה.

וכן כתב מרן הרב הרא"ה הכהן קוק זצ"ל: "אין קץ לרעות הגשמיית והרוחנית של התפ"י דות האומה לחלקים, א"פ שפרוד גמור העולה על לב המנתחים באכזריות, איראפשו הוא, והיה לא יחיה. זו היא משמחשה של קונדה וזה כללית, שהנו בטוחים עליה שלא תתקיים" (ועד כך דקו). עיין אורות התחיה כ'. על דברים אלו היה חודר לפנינו תמיר בגרמניה ונתלמדו הגדול ראש ישיבת מרכז הרב, בשיחותיו בישיבה.

המצב בזמן החדש

ברורות האחרונים, התפתח, ביחוד בארצות הב"י, מצב אחר לגמרי שהביא להתפלגות היהדות לדומים. היום האורתודוקסים של שוליו אמנוי-ישי, היום הקונסרבטיבי, היום הרפורמי. הנסיון נות להקים באר"ב ברוב הערים הגדולות, קהילה אחת מאוחדת עם רב ראשי לעיר, שספקיו והר"ד את מחייבים את כל חלקי הציבור כשל. הפחד מהמחלוקת בין מוסדות הקהילה הדתית לכין המדינה, שהיא, כידוע, מאשיות היסוד של המש"ט האמריקאי, שרואה בדת ענין פרטי-קבוצתי, ולא נושא ממלכתי קהילתי – גרמה לכך, שהשא"ל של המוסדות הקהילתיים הפכה להיות לא רלוונטית, אין במציאות באר"ב קהילה יהודית מאוחדת, המקובלת על השלטונות. כל קהילה אר טונומית עצמאית.

השאלה, שלגביה פסקו גדולי ראשי-הישיבות הפוסקים באמריקה, את פסקם השלילי, היתה אם להטותך באופן ולגמרי מועצות רבנים משותפת ולאחרות בתי הכנסת – או להנעז מכך. כמה ראשי הרבנים באר"ב ובראשם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל התנגדו לשיטה משותפת זו, שראו בה מעין הכרה רבנית רשמית בדרכיון של הקהילות המפורשות מדרך ההלכה.

אמנם יש רבנים אורתודוקסים מעטים שלא קיי בלו עליהם את הפסק – ושמעתי מפי תלמי של מר רב הרב הגר"ד הלוי סולובייצק זצ"ל הלא הוא הגאון הרב אהרן ליכטנשטיין שליט"א, שחזונו הרב החליט, לא להצט לעצם הפסק חוב – בציאה זו, לפתוח במה שנגע למועצת הקהילות של אחרת בתחבוכים. ביחוד העיד על כך בפני, נשיאו לשעבר של הו.מ.ה. שיצג את האחרת במסגרת הכללית ורבנו הרב סולובייצק זצ"ל הורה לו לא ללאת ממועצת אר"ב תחת"ב סח, ואפילו הורה הוראות מפורשות על התנגדות אסונותיות. ביחוד הורה לו, בנוכחות הר"ג שרגא שינפילד שליט"א ואחרים – שאסור לנטוש שום עמדה ולהשאר בפנים. אמת היא כי רוב גדול של הרבנים פרש מן המוסדות המשותפים, בעקבות הפסיקה שנתפרסמה בדברים לפני כארבעים שנה. זו היא מציאת אחרת מן המציאות שהיתה בזמנו בגרמניה, ואולי קיימת עד היום כבריטניה הגדול לה, שם מוכרת הקהילה היהודית, שבראשה הרב הראש, ע"י החוק והשלטונות.

המצב בארץ ישראל

שונה לחלוטין

צריך לזכור כי שונה לחלוטין היה המצב בארץ ישראל המנדטורית, ובארץ המצב שנוצר אחרת במדינת ישראל. הקהילה היהודית המאר חזרה היה לה מעמד חוקי וקראו לה בשם "ועד הקהילה", ובאופיארציו הועד להאומי לכנסת יש"ר ראל. "לרבנות הראשית", יש מעמד חוקי, שהיה לה טעם משמעות המנדט, ויש לה עד היום בחוק

גורד" הקיצוניים בירושלים המשיכו בדרך זו. עכ" שיו הם מנסים להנהיגה גם במדינת ישראל. יש לקוות שלא תעלה בידם, הנסיון לעשות קרע בצ"י בור. יש להוים את השמועה שהתחם סופר צידד בקהילה נפרדת. אין לה כל בסיס".

גדולי התורה של היהדות החרדית בגרמניה התנגדו להצעת הפרשיה

עובדה היא, שרוב מניינה של היהדות הכללית, ומה שחשוב עוד יותר, גדולי התורה של היהדות החרדית בגרמניה, התנגדו נמרצות להצעת הפרשיה. נזכיר כאן שנים מהם, שעל גדולתם בתורה ויראת שמים אין מערער, הלא הוא הגאון ר' יעקב אטלינגר זצ"ל רבה של אלטונה בעל "ערוך לר", הגאון ר' יצחק רב במברגר זצ"ל רבה של וירצברג רג בעל "יד-הלוי".

חלילה לטעות ולחשוב כי הגאונים הצדיקים הללו, וחבריהם, זוללו בסכנה הנוראה של הרפורז מהם. הם אסרו עליה מלחמה בכל כוחם. הגאון ר' יעקב אטלינגר קרא לצאת מלחמה עליהם בכל לבו ונפשו וכתב על כך בספרו "מנחת עני": "אל ימנע הלחם מלחמת ד' נגד המינים, כשענה הלא ונת שגדול השלום וטוב לחזק בתחבורות חברות כל אשר בשם ישראל יכונה מלעשות פרוד לכבוד".

ברור, שגם הוא וביחוד הגר"ד במברגר זצ"ל, שיצא בגלוי ובמפורש ובתוקף נגד הפרדת הקה"י לות, לא העלו על דעתם שאין להלחם ברפורמים. השבת-הלחמה נגד מסלפי הדת, היתה גם לרעתם חוב קדוש. המחלוקת היתה על דרכי הלחמה. התנגדותם של הפוסקים המובהקים הללו (ולשכר נו של מרן הגר"ד הכהן קוק זצ"ל), היתה בקשר להפרדת הקהילות שחלילה קודעת את עם ישראל לקרעים.

במאמרו של מורנו הגר"ד זצ"ל, על נכדו וזכר דול של הרב במברגר זצ"ל, הלא הוא רבנו יצחק ועקיל באמברגר זצ"ל בנו של בעל "דברי-שמחה", הלא הוא הרב מקיסלינג כתב מורנו הגר"ד זצ"ל על הגאון רבנו יצחק במברגר זצ"ל את הדברים הבאים: "הוא היה אחרון הגאונים עומדי התורה בגרמניה, באותו פרק של מחומה ומובנה כאשר מתוך הערובייה והדרת האמים שגדלה על ידי המהרסים ומחריבים מכפנים, (הכוונה לרפורמים) הומצאה אותה התכנית של הדרך הקצרה, לעיוב ולנפחם אותם אחים הגפשים, להסתכל מכל אלה חריות והתבטלות הקשה של המלחמה על קיום היהדות בפנים הציבור, להתבדל ולהפריד לקהלה דתית מיוחדת".

ראש הלוחמים נגד פרוד הקהילות היה רבנו יצחק רב במברגר הרב קוק וירצברגר "הגאון המובהק ומפורסם בדורו בעולם תורתו וקדושתו" (לשון מרן הגאון רבינו יצחק אלהן ויע"א במכתב שהורפס בספר "דבר שמחה" לרבי שמחה בנו של הגר"ד ב.ב). כאשר נשאל הרב במברגר זצ"ל על כך מאת גדולי תורה ויראה שגברנאפורט-דמאין, הסכים "כי אין להתבדל לקהילה חרדית נפרדת" וכי "יהיה כזה רב התועלת, לתורה ולאמונה, לכי לתי להפריד מהם פרוד כללי, ואולי על ידי כן תגבר יד יראי שמים להאב ותתבטל הרפורמה בכי ללה לגדול כח השלום" (וכך שמחה סימן ר"ל).

חשוב להדגיש, ביחוד לגבי השאלה העומדת על הפרק, כי הגר"ד במברגר זצ"ל, לאחר בירור מפורט של המצב באשכנז של זמנו, מבחין בין החובה לשמור על עצמאותה של הרבנות וניהול כל השאלות הבאות לפני הקהילות ומתן שרות רתי לבני הקהילה האורתודוקסים אך רק ע"פ הה"ל, לה, תחת ידו ובפיקוחם של הרבנים, לבין התנגדויות לתכנית הפרוד החרדית שהיתה נגדית כהכרחית. או יחד עם פעילותו שחיה "נגד שטפי המים הידיונים שמטיב, מבית ומחוץ, וכל נכחי מאפליהם, קעצ את ההדרכה התורנית והתורה, על לא בהתבדלות ועוינות הציבור, אלא בהתחזקת העי מרה של השלמות הציבורית, על פי דרכה של תר"ד, תהיה תקומת היהדות באמת, וכי מצות התורה היא לא הפרוד הציבורי בשבילה, אלא שמירת

"תנו לה את הילד החי – היא אמו" (מלכים א' ג' כ"ז). כך הגיב החכם מכל האדם, שלמה המלך ע"ה, בסיומו של "משפט שלמה" הידוע.

ההגיון העומד מאחרי דברים אלו, שהוא אחרי דברי הויתור הכואבים של האם האמיתית שהעדיף פה את מסירת ילדה לאשה אחרת על פני גזירתה שלמה להחיותה וכתגובה לדברי האשה השנית, זו האומתית "גם לי גם לך לא יהיה, גנור", הוא פשוט בסיסי ואנושי. אם אמיתית היא זו המוכנה לוותר על שלה, וכלכר שלדה ישראל בחיים, ואפילו ביי דים אחרות ושנאות.

מוסד "המועצה הדתית" – כמו "מוסד הרבנות הראשית" הוא ילדה החי ובכנת עינה של הציונות הדתית ושל תנועת המזרחי והפועל-המזרחי. הצי"י בור החרדי, התנגד לשני המוסדות הללו, משום שיתופם של יהודים שאינם שומרי מצוות, בתה"ל לקמתם ובנינם.

מנהיגי "המזרחי" שעמדו אחרי תהליך הקמתם של מוסדות הרבנות הראשית ושל מוסד המועצה הדתית בירושלים, במסגרת "הועד הלאומי" ו"ועד המהליה" המשותף עם הציונים הח'לונים – הות" קפ קשות על ידי הציבור החרדי ו'בנין. רק רבה של ירושלים ורבה הראשי של ארץ-ישראל הרא' שון – מרן הגאון הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל – נלחם ועמד איתן כחומה בצורה, ותמך בכם תמיכה חד משמעית. אור ישראל וקדושו מרן הרב זצ"ל, ראש רבני א"י ומייסד הרבנות הראשית, היה מי שהנה את הדיון הקמתה של המועצה הדתית של ירושלים, הראשונה בין המועצות-החרדיות בארץ, שנים רבות לפני קום המדינה. המחלוקת בינו ובין מתנגדיו והרבנות הראשית שה' ראשם עמד הגאון ר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל רבה של העדה החרדית דאו, שכללה או גם את אנגרות ישראל-הפלגה – היתה עקרונית. "קהלה אחת" – אע"פ שבתוכה ובהנהלתה משתתפים מרשיעי' ברית ומחללי מצוות – או "קהלה נפרדת" על טהרת המוסד, לירא ד' ולחושבה שמו. היתה זו מחלוקת טיעונית שהציתה אש בירושלים של אן, ובמסגרת שנים רבות.

אמנם, המצב במדינת ישראל מאז יסודה ועד היום, שאין לנו קהילות וועדי-קהילות, שקיומם עבר מן העולם עם הקמת המדינה והשירותים ור עיריות, שונה מן השאלה שעמדה לפני מרן הרב זצ"ל. נעת יסוד הרבנות הראשית. מצב זה מחייב התייחסות מיוחדת.

מחלוקת לשם שמים

ב"הצופה" גליון עש"פ פ' שמות התשל"ג פרסם עורך "הצופה" המנחה ר' שבתי רביאל וזכר נו לזכרה, ראיון עם מרן רבנו צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל, בו צוטטו מפי מורנו הרב זצ"ל הדברים הבאים:

"כפי המאבק נגד הרפורמה בפרנקפורט היתה קהילה גדולה בעיר וחלק ממנה שומרי מצווה. כלום היה הכרח להקים קהילה אוטונומית נפי דתית? ודאז אשר על עובדה היא שהצטרפו אליה בראשונה בסך הכל אחר-עשר בתריא"ב. אבל רש"ד הירש בחר בפרוד וגרם לקרע, בניגוד לדעתם של רבני התורה ר' יעקב אטלינגר, ר' יצחק במברגר ואחרים. עם אבא ו'ל והכוונה לאור ישראל וקדושו מרן הרב זצ"ל) תאססנו בבית הרב ר"ד יצחק במברגר, מחשבו הרבנים החרדים בגרמניה בזמן ההוא, נכדו של הגאון מוריצבורג ובין כתני היר המוכרבים שלו בהלכה, מצאנו את תשובותיו התר רניות, בהן קול על הקמת קהילות נפרדות.

גדולי התורה באשכנז, הרבנים אטלינגר ובמכ"ר רגד היו סבורים שמקום הקהילות מוטב לחזק את ההתורה בקמתת בתי ספר דתיים וישיבות, ובהפצת מאור היהדות בקרב כל חלקי הציבור. אך המפלגים החזיקו בדעתם, להבדיל מרוב יהודי המ"ד קום, ולדאוג אך ורק לעצמם. כידוע, לא לא היה לות נפרדות בין יהודי רוסיה פולין וליטא, שבהן היתה השפעתם של גדולי התורה.

הגר"ד מוילווין כתב שפרוד מן הכלל "קשה כחברות לגוף האומה וקיומה". זו היתה גם דעתו של הגאון ר' ישראל מסיאלאט, אבל בגרמניה ובגרמניה התפשטה שיטת ההפרדה, ואנשי ה"א"